

สัมมนาวิจัยในวงการศึกษาศึกษา

พระภาวนาวิริยคุณ
(เพด็จ กตตชโว)
รองเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย

สัมมาทิฐิในวงการศึกษ

พระภวนาวรียคุณ (เผด็จ ทตตชีโว)

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕ จำนวนพิมพ์ ๔๔,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๕ จำนวนพิมพ์ ๕๔,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๕ จำนวนพิมพ์ ๔๓,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ที่ บริษัท โอ.เอส.พริ้นต้ง เฮ้าส์ จำกัด
๑๑๓/๑๓ ซอยวัดสุวรรณคีรี ถนนบรมราชชนนี

คำนำ

ผู้ได้ชื่อว่าเป็น “ครู” ย่อมมีคุณสมบัติสำคัญยิ่งประการหนึ่งคือ “มีความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องโลกและชีวิต” เพราะหากปราศจากความเข้าใจถูกต้องในเรื่องนี้แล้ว ครูจะ 모르 ไม่เข้าใจความจริงของชีวิตเลยว่า ชีวิตนี้เป็นทุกข์และทุกชีวิตล้วนตกอยู่ภายใต้กฎแห่งกรรม คือ ทำชั่วทุกข์เพิ่มขึ้น ทำดีทุกข์ลดลง ครูจะกลายเป็นบุคคลที่มีวินัยศีลธรรมผิดพลาด ไม่มีหลักตัดสินใจที่ต้องว่าสิ่งใด “ถูก-ผิด ดี-ชั่ว บุญ-บาป ควร-ไม่ควร” วินัยศีลธรรมประจำใจของครูนี้เอง เป็นตัวควบคุมการกระทำทางใจ ทางความคิด ทางวาจาและทางกายไม่ให้ละเมิดกฎแห่งกรรม

ด้วยเหตุที่สัมมาทิฐิ ๑๐ มีความสำคัญมากอย่างยิ่งนี้เอง ครูจึงต้องหมั่นฝึกฝนอบรมตนเองและศิษย์ด้วยการปฏิบัติตามลำดับของสัมมาทิฐิ โดยเริ่มจากสัมมาทิฐิ

สัมมาทิฐิในทางการศึกษา

ข้อที่ ๑ ทานมีผลจริง จนถึงข้อสุดท้ายคือ พระพุทธเจ้ามีจริง
การปฏิบัติสัมมาทิฐิ ๑๐ ข้อนี้ ต้องปฏิบัติให้สม่ำเสมอจนกลายเป็น
คุณธรรมประจำใจ สัมมาทิฐิหรือความเข้าใจถูกเรื่องโลก
และชีวิตนี้เอง จึงเป็นประจักษ์แจ้งเห็นแสงทองส่องนำทางชีวิต
ครู ศิษย์ และชาวโลกให้ประเสริฐ

(พระภาวนาวิริยคุณ)

รองเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย

สมาธิในวงการศึกษา

สารบัญ

องค์ประกอบของสัมมาทิฐิ ๑๐	๗
หลักการดำเนินชีวิตครูอย่างถูกต้อง ๑๐ ประการ	๒๗
แนวทางการปลูกฝังสัมมาทิฐิสำหรับเด็ก	๔๓
หลักการปลูกฝังสัมมาทิฐิ	๕๕

สัมมาทิฐิในวงการศึกษา

องค์ประกอบของสัมาทฐิ ๑๐

องค์ประกอบของสัมมาทิฐิ ๑๐

ก. หลักการดำเนินชีวิตให้เป็นสุข ๔

๑. ทานมีผลจริง (อตฺถิ ทินฺนํ)
๒. การสงเคราะห์มีผลจริง (อตฺถิ ยิณฺณํ)
๓. การบูชามีผลจริง (อตฺถิ หุตํ)
๔. ผลวิบากกรรมที่ทำดี-ชั่วมีจริง
(อตฺถิ สุกฺกหุฏฺถานํ กมฺมานํ
ผลํ วิปาโก)

สัมมาทิฐิในวงการศึกษ

๑. ทานมีผลจริง

ทาน คือ การให้ การแบ่งปัน การเสียสละ การเอื้อเฟื้อ
สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กันด้วยความเต็มใจ เช่น ให้ทรัพย์สินของ
เป็นต้น

การให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ การให้ธรรมะ และ
การให้อภัยไม่ถือโทษโกรธซึ่งกัน ก็จัดว่าเป็นทานชนิดหนึ่ง
ย่อมมีผลดีจริงแก่ผู้ให้และผู้รับ คือ

- ๑) ผู้ให้ย่อมเป็นที่รักที่พอใจของมหาชน
- ๒) ผู้ให้และผู้รับย่อมเกิดความรักใคร่ปรารถนาดีต่อกัน
- ๓) เป็นการป้องกันสังคมไม่ให้เกิดการหวงแหน
แล้งน้ำใจ

ทานจึงจัดเป็นความดีขั้นต้นที่ทุกคนต้องฝึกให้มี

สมาธิในวงการศึกษา

๒. การสงเคราะห์มีผลจริง

การสงเคราะห์ คือการช่วยเหลือกันในยามยาก ทุกข์ของชาวโลกย่อมบรรเทาลงได้ หากผู้คนในสังคมไม่ทอดทิ้งหรือซ้ำเติมกันเองในคราวตกทุกข์ได้ยาก แต่พยายามช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งมีผลดีต่อผู้ให้และผู้รับ คือ

- ๑) ผู้ให้การสงเคราะห์ย่อมปลื้มใจที่ได้ทำความดี
- ๒) ผู้รับการสงเคราะห์ย่อมบรรเทาหรือหมดทุกข์เห็นทันตา
- ๓) ผู้รับการสงเคราะห์ย่อมสำนึกในบุญคุณ อันจะนำไปสู่การตอบแทนพระคุณกันอย่างไม่รู้จบ

การฝึกสงเคราะห์ให้กันและกันจนเป็นนิสัย คือหัวใจการพัฒนาสังคม

สมาธิในวงการศึกษา

๓. การยกย่องบูชามีผลจริง

บูชา คือ การแสดงความเคารพ การกราบไหว้ การยกย่อง
นับถือบุคคลที่ควรเคารพนับถือ เช่น พระพุทธรูป พระสงฆ์
บิดามารดา ครูอาจารย์ ญาติผู้ใหญ่

บูชา ทำได้ ๒ วิธี

๑. บูชาด้วยสิ่งของ คือ ประนินับัตินุแล ให้ค่าใช้จ่าย
และบูชาด้วยดอกไม้ ธูป เทียน

๒. บูชาด้วยการปฏิบัติ คือ ปฏิบัติตามแบบที่ท่านทำ
คำที่ท่านสอนด้วยความเต็มใจ เพื่อจะได้มีความดีเช่นท่านด้วย
การบูชาบุคคลที่ควรบูชาอย่างเหมาะสม ย่อมมีผลนำ
ความสุข ความเจริญ ความก้าวหน้ามาให้

๑) ทำให้ใจผ่องใส

๒) ทำให้มีกำลังใจทำความดีตามท่าน

การหาโอกาสบูชาบุคคลที่ควรบูชาเป็นหน้าที่ของผู้เรียน

สมาธิในวงการศึกษา

๔. ผลวิบากกรรมดี-กรรมชั่วมีจริง

ทุกอย่างที่คิด ทุกสิ่งที่ทำ ทุกคำที่พูดด้วยเจตนา
ล้วนเป็นกรรม กรรมนั้นย่อมมีผลย้อนมาถึงตนเอง ใคร ๆ จะ
หลีกเลียงก็มิได้ เพราะมีกฎตายตัวว่า “ทำดี ได้ดี ทำชั่ว ได้ชั่ว”
ไม่ว่าผู้ทำกรรมนั้นจะรู้จักกฎแห่งกรรมหรือไม่ นั่นคือ

กรรมดี ออกผล เป็นความสุข-เจริญ

กรรมชั่ว ออกผล เป็นความทุกข์-เสื่อม

ดังนั้น เพื่อความสุข-เจริญ

๑) สิ่งเร่งด่วนที่ต้องรู้ให้ชัด คือ ดี-ชั่วตัดสินอย่างไร

๒) สิ่งที่ต้องเร่งปฏิบัติ คือ ละเว้นกรรมชั่ว เลือก

ทำแต่กรรมดี กลั่นใจให้ผ่องใส จนกว่าชีวิตจะหาไม่

สัมมาทิฐิในวงการศึกษา

ข. ความจริงประจำโลก ๖

๑. โลกนี้มีจริง (อตุติ อัย โลโก)
๒. โลกหน้ามีจริง (อตุติ ปโร โลโก)
๓. มารดามีจริง (อตุติ มาตา)
๔. บิดามีจริง (อตุติ ปิตา)
๕. โอปปาติกะมีจริง
(อตุติ สตุตา โอปปาติกา)
๖. พระพุทธเจ้ามีจริง
(อตุติ โลเก สมณพฺรหฺมณา
สมุมคฺคตา สมฺมาปฏฺิปปนฺหา)

สมาคมวิชาการศึกษา

๕. โลกนี้มีจริง คือ ตัวเรามีที่มาจริง

หากเจริญภาวนาถึงระดับหนึ่ง ย่อมประจักษ์แก่ใจว่า

๑) ตัวเราเองเคยเกิดมาแล้วนับภพนับชาติไม่ถ้วน

๒) การมาเกิดในภพชาตินี้ ไม่ว่าจะเกิดในสถานภาพใด
จะเกิดในครอบครัวร่ำรวย-ยากจน ตระกูลสูง-ต่ำ สุขภาพ
ดี-ชั้โรค รูปสวย-ทราม สติปัญญาดี-ทราม ฯลฯ

ล้วนเป็นผลจากกรรมเก่าชาติที่แล้ว ๆ ส่งมา หาใช้
เกิดขึ้นเองหรือผู้ใดบันดาล เพราะทุกคนล้วนมีกรรม
เป็นของตน เป็นทายาทแห่งกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรม
เป็นเผ่าพันธุ์

๓) เมื่อแรกเกิดทุกคนยังไม่เป็นคนดีหรือชั่วตาม
พ่อแม่ ยังเป็นกลาง ๆ อยู่ ต่อเมื่อได้ทำกรรมดี ก็เป็นคนดี
ได้ทำกรรมชั่ว ก็เป็นคนชั่ว ตามกรรมที่ตนเองทำขึ้นใหม่ชาตินี้
คนฉลาดจึงเลือกทำแต่กรรมดี เว้นกรรมชั่วโดยเด็ดขาด

สัมมาทิฐิในวงการศึกษา

๔) ความเป็นทุกข์-ตกต่ำในชาตินี้ เป็นผลของ
กรรมชั่วใหม่ในชาตินี้ ร่วมกับผลกรรมชั่วเก่าในอดีตที่ยังติดตาม
มาตตรอน

ความสุข-เจริญในชาตินี้ เป็นผลของกรรมดีใหม่
ชาตินี้ ร่วมกับผลกรรมดีเก่าที่สั่งสมไว้ในชาติที่แล้ว ๆ
ตามมาสมทบ เพราะทุกคนล้วนมีกรรมของตนเป็นที่พึ่งอาศัย
หาใช่ผู้ใดบันดาล

สมาธิในทางการศึกษา

๖. โลกหน้ามีจริง คือ ตายแล้วไม่สูญ

ตราบใดที่ยังไม่หมดกิเลส ตายแล้วต่างคนต่างยัง
ต้องไปเกิดใหม่ในภพหน้าอีกตามกรรมดี-ชั่วที่ตนทำไว้ นั่นคือ

- กรรมเก่าชาติที่แล้ว ๆ ส่งผลให้มาเกิดในภพชาตินี้
- กรรมใหม่ในชาตินี้และชาติที่แล้ว ๆ ส่งผลให้ไปเกิด

ในภพชาติหน้า

- กรรมใหม่ชาติหน้าและชาตินี้ รวมทั้งชาติที่แล้ว ๆ
ส่งผลให้ไปเกิดในภพชาติต่อไป

๖.๑ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองทั้งภพนี้-ภพหน้า หลัง
การเจริญภาวนาเข้า-คำ พึงกล่าวคำปณิธานเตือนตนให้
ประพฤติปฏิบัติตามหลักการดำเนินชีวิตของชาวพุทธ คือ

- ๑) การละกรรมชั่วทั้งกาย-วาจา-ใจทุกชนิด
- ๒) การหาโอกาสทำความดีทั้งหลายให้ถึงพร้อม
- ๓) การกลั่นใจให้ผ่องใสไม่ลดละ

สมาธิในวงการศึกษา

นั่นคือ เลี้ยงชีพด้วยการงานปราศจากบาป
โดยเด็ดขาด ยิ่งทำงาน ใจยิ่งต้องผ่องใส ได้ประโยชน์ทั้ง
ส่วนตนและส่วนรวมตลอดไป

๖.๒ ขวนขวายบำเพ็ญกุศลใหม่ตลอดชีวิต ไม่ว่าชีวิต
จะรุ่งเรืองหรือตกต่ำ ก็ทำบุญมิได้ขาด โดยถือหลักว่า

- เข้าใจ ยังไม่ได้ให้ทาน เข้านั้นจะยังไม่กินอาหาร
- วันใด ยังไม่ได้สมาทานศีล วันนั้นจะไม่ออกจากบ้าน
- คืนใด ยังไม่ได้เจริญภาวนา คึ้นนั้นจะยังไม่เข้านอน
- ทุกวันพระก็ตั้งใจรับอุโบสถศีล ฟังธรรม
- ทุกวันสำคัญทางศาสนาตั้งใจประกอบบุญใหญ่ไม่เว้น

เพราะตระหนักว่า บุญเป็นพลังงานบริสุทธิ์ ชำระใจให้
สะอาดได้ กำจัดกิเลสให้เบาบางลงได้ เป็นทางให้ใจคลายทุกข์
นำความสุขนานามาให้ได้ และเป็นเหตุให้อายุยืน

สมาธิในทางการศึกษา

๖.๓ เสรีการบุญแต่ละครั้ง ก็ตั้งแผนการสร้างบุญใหญ่ ด้วยการอธิษฐานใช้บุญเก่าต่อบุญใหม่ต่อไป กันไป เช่น

- ด้วยอำนาจแห่งทานกุศลนี้ จะมีผลให้ไม่ต้องอดอยากยากจน ได้โอกาสพามหาชนสร้างมหาทานยิ่ง ๆ ขึ้นไปใน พระพุทธเจ้าและเหล่าพระอรหันต์เปื่องพนา ทุกภพชาติจนกว่า จะเข้านิพพาน

- ด้วยอำนาจแห่งบุญอันเกิดจากการรักษาศีลดีแล้วนี้ จะส่งผลให้ได้เพศบริสุทธิ์ ได้ลักษณะมหาบุรุษครบครันพอเื่อ การบวชประพฤติพรหมจรรย์ตลอดกาลตราวันบรรลุนิพพาน เทอญ

- ด้วยอำนาจแห่งการพึงธรรมอันประเสริฐนี้ จะส่งผลให้เป็นผู้พอเื่อในการพบเห็น - พึงธรรม - พิจารณาธรรม ตั้งเื่อปฏิบัติธรรมตามพระอริยเจ้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป ทุกภพทุกชาติ อย่ำรู้เื่อหน่ายจนกว่าจะได้บรรลุนิพพาน ฯลฯ

สัมมาทิฐิเื่อทางการศึกษา

๗. มารดามีพระคุณจริง

มารดามีพระคุณต่อบุตรอเนกอนันต์ เพราะเป็นผู้ให้
กำเนิดกายมนุษย์ เลี้ยงดูบุตรจนเติบโตใหญ่ อบรมสั่งสอนบุตร
ให้เข้าใจความจริงของโลกและชีวิต และห้ามบุตรทำชั่ว เลือก
แต่ประพาศชอบ อยู่ในกรอบศีลธรรม ก่อให้เกิดเป็นนิสัยดี และ
คุณธรรมประจำใจอันจะนำไปสู่ความสุข-เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ผู้เรียนเข้าปัญญาจึงต้องฝึกแสดงความกตัญญูรู้คุณ
ต่อมารดาและฝึกตอบแทนพระคุณท่านด้วยการทำสิ่งที่เป็น
ประโยชน์สุขต่อท่านจนตลอดชีวิต แต่มารดาอย่ามีโทษมหันต์
หากไม่อบรมสั่งสอนบุตรให้เป็นคนใฝ่ดี

สัมมาทิฐิในทางการศึกษา

๘. บิดามีพระคุณจริง

บิดาก็มีพระคุณต่อบุตรนอกนั้นต์เช่นเดียวกับมารดา ส่วนท่านใดจะมีพระคุณมากกว่ากัน ก็ขึ้นกับความทุ่มเทเสียสละของท่านในการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตรให้เป็นคนดีมีศีลธรรมนั่นเอง งานเร่งด่วนของบิดามารดาทุกคน คือ

๑) ต้องเตรียมฝึกตัว อบรมใจให้พร้อมเพื่อการเลี้ยงดูบุตรและการเป็นต้นแบบคุณธรรมศีลธรรม จริยธรรมแก่บุตร ตั้งแต่ต้น ตลอดจนจัดเตรียมสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีไว้ให้พร้อม

๒) ต้องฝึกบุตรให้คุ้นต่อความดีสากลขั้นพื้นฐาน ๔ ประการตั้งแต่วัยนอนแบเบาะ โดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากใด ๆ คือ

๑. รักความสะอาด	๒. รักความเป็นระเบียบ
๓. รักความสุภาพนุ่มนวล	๔. รักความตรงต่อเวลา

สัมมาปฏิบัติในการศึกษา

เมื่อบุตรรู้ความก็ยำปฏิบัติต่อไป ความดีสากลพื้นฐาน
๔ ประการก็จะพัฒนาเป็นนิสัยดี ๆ พื้นฐาน ๓ คือ

๑. นิสัยรักการควบคุมตัวเอง

๒. นิสัยรักการพึ่งตนเอง

๓. นิสัยรักการจับถูก

๓) พัฒนานิสัยดี ๆ ทั้งสามนั้นผ่านกิจกรรม ๕ ห้องชีวิต^๑
โดยไม่คิดท้อแท้และสุดท้ายก็กลายเป็นความมีวินัย ความอดทน
และความเคารพ แล้วส่งต่อไปเพิ่มพูนความรู้ความดีอีก
ที่โรงเรียน เพื่อให้มีนิสัยบัณฑิต ๕^๒ พร้อมเป็นมิตรแท้แก่มหาชน
เมื่อเติบโตใหญ่ บุตรจึงสมควรกราบไหว้บูชาบิดา-มารดา ผู้เป็น
เสมือนพระอรหันต์ในบ้านและช่วยแบ่งเบาภาระของท่านให้
เต็มกำลัง หลังทำการบ้านที่ครูมอบหมายแล้วเป็นประจำวัน

๑. ๕ ห้องชีวิตประกอบด้วย ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องแต่งตัว ห้องอาหาร
และห้องทำงาน

๒. นิสัยบัณฑิต ๕ ประกอบด้วย นิสัยใฝ่ควบคุมตนเอง, นิสัยใฝ่รักษา
สุขภาพ, นิสัยใฝ่เรียนรู้, นิสัยใฝ่ทำดีตามกฎหมายและธรรมเนียม
และนิตินิยม

๙. โอปปาติกะมีจริง

โอปปาติกะสัตว์ คือ สัตว์ที่ผุดเกิดขึ้นมา ก็โตเต็มที่ทันทีทันใด โดยไม่ต้องมีมารดาบิดา เกิดด้วยอำนาจกรรมที่แรงมาก ซึ่งตนเคยทำไว้สมัยเป็นมนุษย์ ครั้นถึงคราวตายร่างกายก็สลายดับโดยไม่มีซากเหลือ โอปปาติกะแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท

ประเภทที่ ๑ สมัยเป็นมนุษย์ทำกรรมชั่วมาก ตายไปแล้วเกิดเป็นสัตว์นรก ซึ่งมีรูปร่างน่าเกลียดน่ากลัวมาก และอยู่ในนรกซึ่งมีสภาพทุกข์ทรมานมาก คือทุกข์ยิ่งกว่าคุกในโลกอย่างเทียบไม่ได้

ประเภทที่ ๒ ทำกรรมดีมากไปเกิดเป็นเทวดานางฟ้า ซึ่งมีรูปร่างงดงามมากและอยู่ในสวรรค์ ซึ่งอยู่ในสภาพเป็นสุขมากแม้สุขของพระเจ้าจักรพรรดิก็เทียบไม่ได้

สภาพสุข-ทุกข์ของสัตว์นรกและชาวสวรรค์แตกต่างกันมากก็จริง แต่ทั้งคู่เหมือนกันคือ อายุยืนมาก คืออายุเกินแสน เกินล้าน เกินโกฏิปีก็มี

สัมมาทิฐิในวงการศึกษา

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเล่าเรื่องนี้ด้วยมหากุณา เพราะปรารถนาจะให้ชาวโลกมีกำลังใจในการละกรรมชั่ว โดยเด็ดขาด และทุ่มเททำกรรมดีด้วยชีวิต จะได้เป็นสุขนานๆ ในสวรรค์ และได้โอกาสวางแผนทำความดีให้รัดกุมเต็มที่ เมื่อคราวกลับมาเกิดเป็นมนุษย์

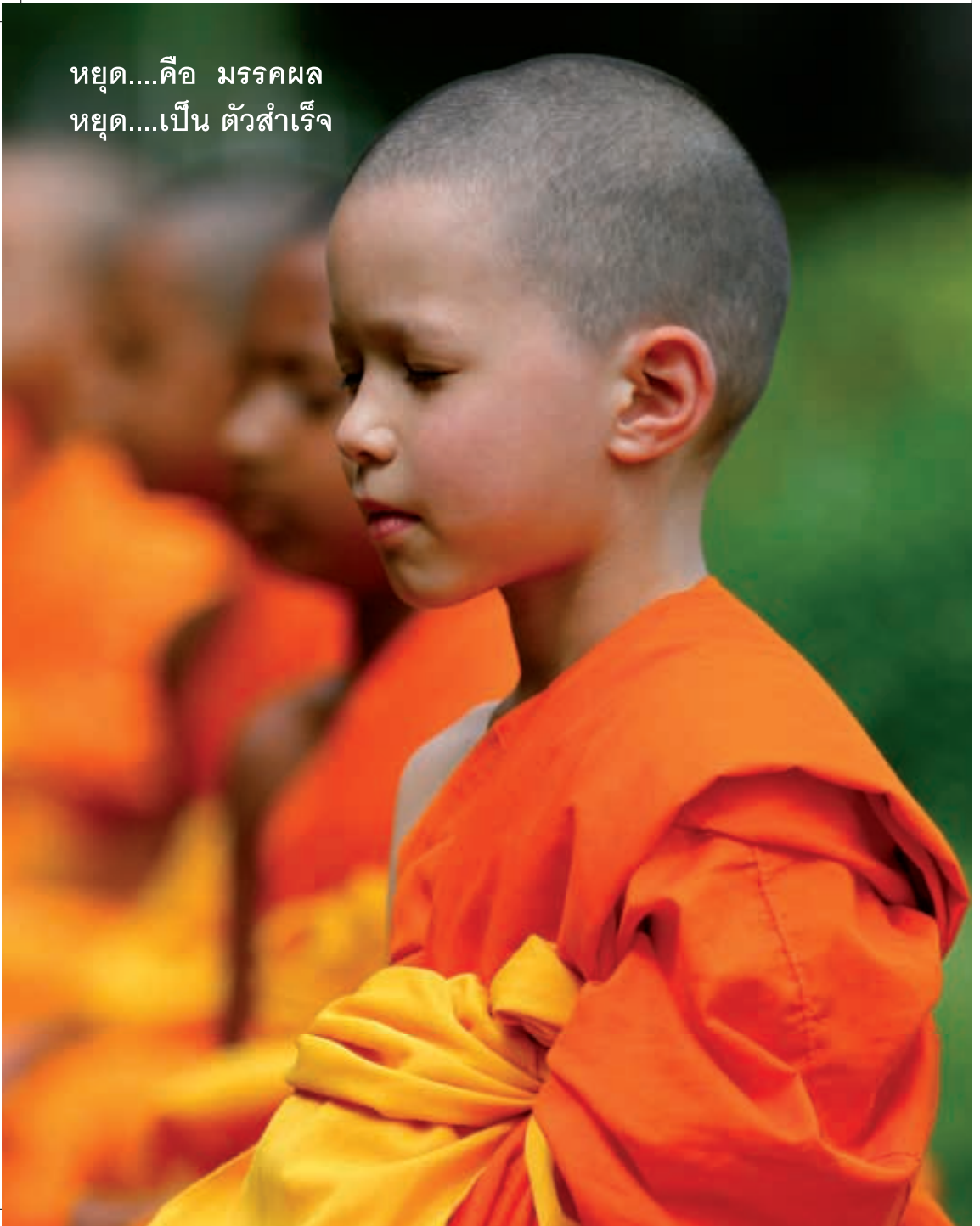
สภาพร่างกายที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิงระหว่าง มนุษย์กับสัตว์นรกหรือมนุษย์กับเทวดา แม้เป็นบุคคลเดียวกัน ก็ตาม อาจเปรียบเทียบได้กับสัตว์บางชนิด แม้เป็นสัตว์ ตัวเดียวกัน แต่ในวงจรชีวิตของมันมีสภาพร่างกายและ สถานที่อยู่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เช่น **ยุงกับลูกน้ำ กบกับ ลูกอ๊อด หรือแมลงวันกับหนอน** เป็นต้น

ผู้เรียนจึงต้องหมั่นคำนึงถึงเรื่องโอปปาติกะให้มาก เพื่อเตือนสติตนเองให้ละชั่ว ทำดีด้วยชีวิต และเตือนสติ ให้หมั่นฝึกสมาธิมากๆ เพื่อมีโอกาสได้เห็นนรก-สวรรค์ตาม พระอรหันต์และกัจจกิลเลสให้สิ้นไปตามท่านด้วย

สมาธิฐานในการศึกษา

หยุด...คือ มรรคผล
หยุด...เป็น ตัวสำเร็จ

๑๐. พระพุทธเจ้ามีจริง

เป็นธรรมชาติว่า หากสมณพราหมณ์หรือใครก็ตาม
ไม่จำกัดด้วยเชื้อชาติ หากตั้งใจประพฤติปฏิบัติชอบ
ไม่ละเมิดกฎแห่งกรรม มุ่งกลั่นใจให้ผ่องใสเป็นนิมิตด้วยชีวิต
ย่อมสามารถรู้แจ้งแทงตลอดในโลกนี้โลกหน้า ได้ด้วยปัญญา
อันยิ่งเอง อาศัยความเมตตากรุณาอย่างยิ่งของท่าน ท่าน
ย่อมสามารถสอนชาวโลกให้รู้แจ้งตามได้

บุคคลมีความดีงามพร้อมเช่นนี้ มีอยู่ในโลก
บางยุคสมัยจริง ชาวโลกเรียกท่านด้วยความเคารพ
อย่างยิ่งว่าพระพุทธเจ้า หากใครมีโชคได้พบพระองค์แล้ว
ตั้งใจฟังธรรม พิจารณาธรรม ปฏิบัติสมควรแก่ธรรม ย่อม
หมดทุกข์โดยเด็ดขาดตามท่านได้อย่างแน่นอน

สมาธิในทางการศึกษา

บัดนี้แม้พระพุทธเจ้าจะดับขันธปรินิพพานนานแล้ว
แต่คำสอนของพระองค์ท่านยังอยู่ จึงสมควรรีบเร่งศึกษา
พระธรรมคำสอนและฝึกหัดขัดเกลาตนเองตามท่าน
ย่อมบรรลุธรรมตามท่านวันหนึ่งจนได้ พร้อมกับหมดทุกข์
หมดกิเลสโดยสิ้นเชิง

สัมมาทิฐิในวงการศึกษา

หลักการดำเนินชีวิตครูอย่างถูกต้อง ๑๐ ประการ

หลักการดำเนินชีวิตครูอย่างถูกต้อง

๑๐ ประการ

๑. ทานมีผลจริง

๑. มุ่งมั่นถ่ายทอดความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมให้แก่ศิษย์ด้วยความปรารถนาดีต่อศิษย์อย่างบริสุทธิ์ใจที่จะให้ศิษย์เป็นคนดีที่โลกต้องการ ประสบความสุข ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต

๒. แบ่งปันความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม รวมทั้งประสบการณ์ในวิชาชีพครู ตลอดจนเทคโนโลยีสมัยใหม่ในวงการศึกษาให้แก่เพื่อนครูด้วยความจริงใจ

๓. ร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเป็นส่วนรวม โดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากและไม่ขาดตกบกพร่อง

สมาธิในวงการศึกษา

๔. สละเวลาในการถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการ หรือ
ปลูกฝังอบรมศีลธรรมให้แก่เด็กบางคน บางกลุ่มที่มีปัญหาเป็น
กรณีพิเศษด้วยจิตเมตตา

๕. เมื่อมีปัญหากระทบกระทั่งกันในกลุ่มเพื่อนร่วมงาน
ก็พยายามให้อภัยกันเสมอ เพื่อความรักสามัคคีระหว่างเพื่อน
ร่วมงาน และเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บรรดาลูกศิษย์

การประพฤติปฏิบัติเหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นการทำทาน
ในอีกลักษณะหนึ่งของผู้มีอาชีพครู ซึ่งมีผลดีอย่างแท้จริง

สัมมาชีพในวงการศึกษ

๒. การสงเคราะห์มีผลจริง

๑. สงเคราะห์นักเรียนที่มีปัญหาต่างเพื่อให้สามารถเรียนได้จบหลักสูตร ด้วยวิธีการที่เหมาะสม เช่น นักเรียนที่ขาดแคลนทุนเล่าเรียน ก็อาจหางานพิเศษให้ทำ หาทุนอุดหนุนการศึกษาจากองค์กรของรัฐและเอกชนให้ เป็นต้น

๒. สงเคราะห์นักเรียนที่เรียนดี มีความประพฤติดีแต่ยากจน ด้วยการสละเวลาสอนพิเศษให้ เพื่อส่งเข้าสอบแข่งขันชิงทุนการศึกษาเรียนต่อในประเทศหรือต่างประเทศหลังจากจบการศึกษาในโรงเรียนที่กำลังเรียนอยู่

๓. เมื่อเพื่อนครูหรือบุคลากรในโรงเรียนต่างประสบปัญหาจากอุบัติเหตุ หรือภัยธรรมชาติก็ต้องช่วยกันสงเคราะห์อย่างสุดความสามารถ เป็นต้น

การประพฤติปฏิบัติเหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นการสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ย่อมมีผลดีอย่างแน่นอน ผู้ประพฤติปฏิบัติย่อมเชื่อว่ามีสัมมาทิฐิอย่างแท้จริง

สมาธิในวงการศึกษา

๓. การยกย่องมีผลจริง

๑. ครูควรมองหาคุณธรรมความดีและความสามารถ
ทั้งของผู้บริหารซึ่งเป็นหัวหน้าของตน และเพื่อนครูผู้ร่วมงาน
ทุกคน ขณะเดียวกันก็พึงมีทัศนคติที่ดีต่อทุกคน เมื่อเห็นใคร
ทำดีทำถูกต้อง ก็ควรกล่าวยกย่องสรรเสริญตามความเหมาะสม
บุคคลที่มีนิสัยเช่นนี้ ย่อมสามารถเข้ากันได้กับผู้ร่วมงานทุกคน
ย่อมสามารถประกอบอาชีพได้ด้วยความสะดวกสบาย และมีโอกาส
เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน

๒. ครูต้องไม่นินทาว่าร้ายผู้บริหารให้นักเรียนฟัง
เพราะจะทำให้นักเรียนขาดความเคารพผู้บริหาร และอาจไม่มี
ความรู้สึกภาคภูมิใจในสถานศึกษาของตน

๓. ครูต้องไม่นินทาว่าร้ายเพื่อนครูให้นักเรียนฟัง เพราะ

ก. ถ้านักเรียนเชื่อผู้พินทาก็จะรังเกียจหรือไม่เคารพ
นับถือครูผู้ถูกพินทา

สัมมาปฏิบัติในวงการศึกษา

ข. นักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังนิสัยรักการปฏิบัติตาม
มรรคมีองค์ ๘ แล้ว จะมองว่า ผู้มีนินทาผิดศีล ไม่น่าเคารพ

ค. ความลับในโลกไม่มี ผู้ถูกนินทาย่อมรู้ว่าใคร
นินทาตน ซึ่งจะเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดปัญหาต่างตามมามาก
เช่น ครูผู้นินทาจะกลายเป็นแกะดำในหมู่เพื่อนครู เป็นต้น

๔. ครูต้องไม่แสดงความลำเอียงต่อนักเรียน ด้วย
การพูดจาไพเราะกับนักเรียนที่เก่งและดี เมื่อทำผิดพลาด แต่
ใช้ถ้อยคำตำหนิติเตียนรุนแรงหรือหยาบคายกับเด็กที่เรียนอ่อน
ยากจน แทนที่จะใช้คำนุ่มนวล อ่อนโยน

อย่างไรก็ตาม ครูต้องระลึกอยู่เสมอว่า การทำงานร่วมกับ
กับมวลชนหรือคนหมู่มากจะประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงไม่
ว่าด้านใดก็ตามจำเป็นต้องรู้หลักจิตวิทยาเป็นอย่างดี

การที่ครูประพฤติต่อผู้คนต่างๆ ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่
ในเชิงยกย่อง ย่อมมีผลดีต่อทุกฝ่าย

สมาคมวิชาการศึกษา

๓๓

๔. กฎแห่งกรรมมีผลจริง

๑. ครูต้องศึกษาเรื่อง กฎแห่งกรรม ให้เข้าใจในระดับ โยนิโสมนสิการเป็นอย่างดีน้อย เพื่อให้สามารถอธิบายเกี่ยวกับ พฤติกรรมต่างๆ ของคนเราด้วยกฎแห่งเหตุและผล ถ้าเป็น เช่นนี้ก็จะช่วยให้ครูมีศรัทธามั่นในกฎแห่งกรรม ซึ่งนอกจาก จะช่วยให้ครูตั้งมั่นอยู่ในสัมมาทิฐิแล้ว ยังจะสามารถอธิบาย เรื่อง กฎแห่งกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพเสมอ

๒. เมื่อครูมีศรัทธามั่นในกฎแห่งกรรม ตั้งมั่นใน สัมมาทิฐิเป็นคุณสมบัติประจำตัวแล้ว ก็พึงพัฒนาตนให้มีนิสัย รักการปฏิบัติตามมรรคมีองค์ ๘ และปฏิบัติสัมมาสมาธิเป็น ประจำ ถ้าปฏิบัติได้ถูกต้องตามที่ครูบาอาจารย์อบรมสั่งสอน ย่อมประสบความสำเร็จก้าวหน้าถึงขั้นบรรลุนิพพานระดับใดระดับหนึ่ง ซึ่งอาจจะสามารถพิสูจน์กฎแห่งกรรมได้ด้วยตนเอง ถ้าเป็น เช่นนั้น การทำหน้าที่ปลูกฝังนิสัยรักการปฏิบัติตามมรรค มีองค์ ๘ ให้แก่ศิษย์ก็จะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สัมมาทิฐิในทางการศึกษา

๓. ครูพึงระลึกเสมอว่า เรื่องกฎแห่งกรรมคือหัวใจของ
สัมมาทิฐิ ถ้าครูสามารถปลูกฝังอบรมศิษย์ทั้งมวลให้มีศรัทธา
มั่นคงในเรื่องกฎแห่งกรรมได้ ย่อมมั่นใจได้ว่าศิษย์เหล่านั้น
จะเป็นคนดีมีสัมมาทิฐิระดับต้น หน้าที่ต่อไปของครูก็คือจะต้อง
ตอกย้ำให้ศิษย์มีสัมมาทิฐิมั่นคงยิ่งขึ้น

กล่าวได้ว่าการปลูกฝังอบรมศิษย์ทั้งมวลให้เป็นคนดี
มั่นคงอยู่ในสัมมาทิฐิ คือกรรมดีที่ครูได้ทำทั้งเพื่อตนเอง สังคม
และประเทศชาติโดยรวม ย่อมมีผลดีต่อตัวครูเอง และทุกฝ่าย
ดังกล่าวมาแล้วอย่างแน่นอน

สัมมาทิฐิในทางการศึกษา

๕. โลกนี้มี (ที่แท้จริง)

เหตุแห่งความเจริญก้าวหน้าหรือความเสื่อมในอาชีพ
ครูของตนในปัจจุบันนี้ ล้วนเป็นผลมาจากการดำเนินชีวิต
ของครูในช่วงเวลาที่ผ่านมา ว่าเป็นไปตามสัมมาทิฐิ ๔ ประการ
แรกหรือหลักการดำเนินชีวิตให้เป็นสุข ๔ หรือไม่เพียงใด
ประการหนึ่ง ประกอบกับวิบากแห่งบาปกรรมในชาติปางก่อน
ที่ตามมาตัดรอน อีกประการหนึ่ง

ดังนั้น เมื่อมันใจว่าตนครองชีวิตถูกต้องตามหลัก
การดำเนินชีวิตให้เป็นสุข ๔ แล้ว แต่ไม่ได้รับผลตอบแทน
ด้านตำแหน่งหน้าที่การงานตามที่คาดหวัง ก็จะต้องไม่ท้อใจ
จงพากเพียรทำให้ดียิ่งขึ้นไปอีก คิดเสียว่าอย่างน้อยก็เป็น
บุญกุศลที่ได้ทำแล้วในชาตินี้

สัมมาทิฐิในวงการศึกษา

๖. โลกหน้ามี (ที่ไปจริง)

ความเจริญหรือความเสื่อมในอาชีพครูของตนในอนาคต ขึ้นอยู่กับความเข้มงวดกวดขันตนเองทั้งในด้านนิสัยส่วนตัว และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ว่าเป็นไปตาม หลักการดำเนินชีวิตให้เป็นสุข ๔ มากน้อยเพียงใด นับแต่บัดนี้เป็นต้นไป รวมกับผลในข้อ ๕ อีกด้วย

เมื่อมีแนวคิดเช่นนี้แล้ว ครูก็ต้องไม่ตั้งอยู่ในความประมาท จำเป็นต้องพิจารณาตรวจสอบ แกไขและพัฒนาการปฏิบัติงาน ในหน้าที่ของตนประการหนึ่ง พิจารณาตรวจสอบ แกไขและพัฒนา ลักษณะนิสัยของตนอีกประการหนึ่ง ขณะเดียวกัน ก็สอน ใจตนเองอยู่เสมอว่า **ความสำเร็จในชีวิตของครูนั้น ต้องอยู่ที่ คุณภาพและคุณธรรมของศิษย์ทั้งมวลเป็นสำคัญ** มิได้อยู่ที่ ตำแหน่งลาภหรือยศ โดยส่วนตัว อย่างไรก็ตามถ้าครูได้ทุ่มเท ชีวิตปฏิบัติหน้าที่เพื่อความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ทั้งมวลแล้ว ความเจริญก้าวหน้าจะเกิดขึ้นแก่ตัวครูเอง เป็นไปตามกฎแห่งกรรม

สมาคมครูในวงการศึกษา

๗. มารดามีจริง

ครูต้องมีความกตัญญูทวนเวียนที่ต่อมารดา ครู - อาจารย์ และผู้มีพระคุณ การปฏิบัติเช่นนี้ นอกจากเป็นคุณธรรมหรือกรรมดีของครูโดยตรงแล้ว ยังเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมให้แก่บุตร ธิดา ลูกศิษย์ และคนรอบข้างอีกด้วย

สัมมาทิฐิในวงการศึกษา

๘. บิดามีจริง

ครูต้องมีความกตัญญูทวนที่ต่อบิดา ครู- อาจารย์และผู้มีพระคุณนอกจากครูจะปฏิบัติตามเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมให้แก่บุตรธิดา ลูกศิษย์และคนรอบข้างแล้ว ครูจำเป็นต้องแนะนำสั่งสอนอบรมให้ศิษย์ตระหนักถึงคุณของบิดา ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ามารดาอีกด้วย ทั้งนี้เพราะในสภาพสังคมปัจจุบันมีปัญหาครอบครัวแตกแยกเกิดขึ้นทุกสังคม บุตรส่วนใหญ่จะใกล้ชิดสนิทสนมกับมารดา ห่างไกลกับบิดาหรือในบางครอบครัวที่บิดาอยู่ร่วมกับอบายมุข ก็มักจะทำทารุณโหดร้ายต่อมารดาทำให้บุตรบางคนถึงกับเกลียดชังบิดาของตนก็มี

ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูในการปลูกฝังชี้แนะให้เด็กมีความเข้าใจและความคิดถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องพระคุณของบิดา ป้องกันมิให้เด็กมีบาปกรรมติดตัวไป เพราะมีความคิดเห็นเป็นมิฉันทิฐิเกี่ยวกับพระคุณของบิดา ครูที่สามารถเปลี่ยนทิฐิของศิษย์ได้ ย่อมถือว่าเป็นความสำเร็จในชีวิตครู

สัมมาทิฐิในวงการศึกษา

๙. สัตว์ที่เกิดแบบโอปปาติกะมีจริง

ครูที่ทุ่มเทชีวิตเพื่อปลูกฝังอบรมเหล่าศิษย์ให้เป็นคนดี มีสัมมาทิฐิอย่างมั่นคง รู้จักเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ขณะเดียวกัน ครูเองก็ทำตนเป็นต้นแบบ ศีลธรรมและคุณความดีทุกอย่างทุกประการที่ครูพำสอน ศิษย์ ครูประเภทนี้แม้หายากแต่ก็มีอยู่จริง จึงกล่าวได้ว่า ครูที่เป็นมनुสเทโว คือเป็นมนุษย์แต่มีน้ำใจเยี่ยงเทวดานั้นมีอยู่จริง ครูประเภทนี้ย่อมเป็นปูชนียบุคคลให้แก่นุชย์และเทวดาได้ กราบไหว้ทั้งโลกนี้และโลกหน้า

๑๐. พระพุทธเจ้าผู้เป็นบรมครูของสัตว์โลกมีจริง

ครูผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตครู คือครูผู้ทิศชีวิตเพื่อทำหน้าที่ปลูกฝังอบรมบ่มนิสัยศิษย์ของตนให้มีนิสัยบัณฑิต ๕ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ และพระพุทธศาสนา ด้วยมีความคิดว่าการทำงานในหน้าที่ของตนทุกอย่างทุกประการ ล้วนเป็นการสั่งสมบุญบารมีให้แก่ตนเองเยี่ยงพระโพธิสัตว์

อย่างไรก็ตามมีครูบางคนทำหน้าที่การงานในตำแหน่งเสมือนเป็นงานอดิเรก เบียดบังเวลาราชการ หรือเวลาในตำแหน่งหน้าที่ไปทำธุรกิจส่วนตัวหลายรูปแบบ แม้อยู่ที่โรงเรียนก็ทำหน้าที่ครูเฉพาะอยู่ในห้องเรียนเท่านั้น เมื่อก้าวพ้นจากห้องเรียน จิตใจก็พะวักพะวนอยู่กับเรื่องธุรกิจ ครูประเภทนี้ถ้าบังเอิญเป็นที่โปรดปรานของผู้บริหาร ย่อมมีความเจริญรุ่งเรืองในตำแหน่งหน้าที่ แต่ครูประเภทนี้ก็ไม่ถือว่าประสบความสำเร็จในอาชีพครู

สัมมาภาวนาในวงการศึกษา

แนวทางการปลูกฝังสมาธิสำหรับเด็ก

แนวทางการปลูกฝังสัมมาทิฐิสำหรับเด็ก

สัมมาทิฐิประกอบด้วยองค์ธรรม ๑๐ ประการ คือ

๑. ทานมีผลจริง
๒. การสงเคราะห์มีผลจริง
๓. การบูชามีผลจริง
๔. ผลวิบากกรรมที่ทำดี-ชั่วมีจริง
๕. โลกนี้มีจริง (มีที่มา)
๖. โลกหน้ามีจริง (ตายแล้วไม่สูญ)
๗. มารดามีพระคุณจริง
๘. บิดามีพระคุณจริง
๙. โอปปาติกะมีจริง
๑๐. พระพุทธเจ้ามีจริง

สัมมาทิฐิในวงการศึกษา

สัมมาทิฐิ ๑๐ ประการนี้ แบ่งออกได้เป็น ๒ กลุ่ม
ได้แก่

กลุ่มที่ ๑

- ข้อ ๑-๔ คือ หลักการดำเนินชีวิตให้เป็นสุข ๔ ประการ

กลุ่มที่ ๒

- ข้อ ๕-๑๐ คือ ความจริงประจำโลก ๖ ประการ

องค์ธรรมในกลุ่มที่ ๑ คือ ข้อ ๔ ซึ่งชาวพุทธเรียกว่า
กฎแห่งกรรม และคุ้นกับพุทธพจน์ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”
เรื่องกฎแห่งกรรมนี้ เป็นองค์ธรรมที่เด่นกว่าองค์ธรรม
๓ ข้อแรกเพราะเป็นเรื่องของเหตุและผล ซึ่งอธิบายให้เกิด
ความเข้าใจได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กโต เพราะมีเรื่องราว
มากมายพิสูจน์ให้เห็นได้ในชีวิตประจำวัน เช่น เด็กที่เกียจคร้าน
การเรียนย่อมสอบตก นักเรียนวัยรุ่นที่เป็นอันธพาลปล้นจี้

สัมมาทิฐิในวงการศึกษา

ชาวบ้าน ย่อมถูกตำราจวบ เป็นต้น แต่ผู้ที่ยังไม่เชื่อ กฎแห่งกรรมเต็มหัวใจ ก็คงจะเป็นบรรดาผู้ใหญ่ที่มีข้อสงสัย เนื่องจากยังขาดการศึกษาและปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังนั่นเอง ซึ่งจะไม่ขอก้าวในที่นี้

การปลูกฝังอบรมเด็ก ๆ ให้มีสัมมาทิฐิเป็นคุณธรรมประจำใจ ควรประกอบด้วยองค์ ๓ คือ

๑. ปลูกฝังความรู้ความเข้าใจของศีลธรรมในองค์มรรคต่างๆ ให้แก่เด็ก ๆ ในเชิงทฤษฎีด้วยการอธิบายโดยใช้วิธี **ปุจฉา-วิสัชนา** เพื่อกระตุ้นเด็ก ๆ ให้ใช้ปัญญาคิดพิจารณารายละเอียดในองค์ธรรมแต่ละข้อ จนกระทั่งเด็ก ๆ มองเห็นข้อดีหรือประโยชน์อย่างแท้จริงของเรื่องทีอธิบาย และยอมรับไปปฏิบัติในชีวิตจริง

สัมมาทิฐิในทางการศึกษา

๒. ผู้ใหญ่ควรมีกุศโลบายจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็ก ๆ ได้นำรายละเอียดในองค์มรรคต่าง ๆ ซึ่งได้อภิปรายกันมาแล้ว มาปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดเป็นนิสัย

๓. ชักชวนให้เด็กฝึกสมาธิภาวนาพร้อมกับผู้ใหญ่ ทุก ๆ วัน ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนจนเกิดเป็นนิสัย การทำสมาธิภาวนาย่อมเป็นการปฏิบัติมรรคองค์ที่ ๗ และ ๘ ไปพร้อม ๆ กัน เด็ก ๆ ที่มีประสบการณ์ภายในแม้เพียงจิตสงบอย่างต่อเนื่องสักระยะหนึ่ง ทั้งสติและปัญญาของเขาก็จะพัฒนาขึ้นมาในระดับหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาเข้าใจหัวข้อธรรมในองค์มรรคต่าง ๆ ที่อภิปรายกันมาแล้วดียิ่งขึ้น มีความเข้าใจถูกต้องถ่องแท้ขึ้นว่าสิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว สิ่งใดควร สิ่งใดไม่ควร สิ่งใดผิด สิ่งใดถูก ขณะเดียวกันก็มีสติควบคุมตนเองทั้งทางกายและวาจา มิให้กระทำสิ่งที่ชั่ว สิ่งที่ไม่ควร สิ่งผิด พร้อมกันนั้น

สมาธิในวงการศึกษา

ก็อยากกระทำให้สิ่งดีๆ สิ่งที่ดีควรและถูกต้อง เพราะเชื่อมั่นว่า
จะได้รับการยอมรับและชื่นชมจากบุคคลทั่วไป

การสอนสมาชิกกลุ่มแรก ควรยึดเรื่องหลักเหตุผล
เป็นมาตรฐานการดำเนินการอภิปรายอาจจะยกองค์ธรรม
ข้อใดข้อหนึ่งใน ๓ ข้อแรกขึ้นมาตั้งเป็นคำถามก็ได้ เช่น
ถ้าเป็นเด็กอนุบาลอาจถามว่า

ก. “หนูรู้สึกอย่างไร ถ้ามีเพื่อนคนหนึ่งให้ขนมอร่อย ๆ
รับประทานทุกวัน” คำตอบของเด็กแต่ละคนอาจใช้ถ้อยคำ
แตกต่างกันไป แต่เชื่อมั่นว่าจะเป็นไปในเชิงบวกทั้งสิ้น

ข. “หนูรู้สึกอย่างไร ถ้ามีเพื่อนมาช่วยขณะที่กำลังหิว
ถึงน้ำหนักร ๆ” แน่หนอนว่าคำตอบของเด็กแต่ละคนจะเป็นไป
ในเชิงบวก

ค. “หนูรู้สึกอย่างไร ถ้ามีเพื่อนคนหนึ่งขโมยดินสอของ
หนูไป” คำตอบจากเด็กทุกคนย่อมเป็นไปในเชิงลบ

สัมมนาวิชาการ

เมื่อถามคำถามในลักษณะนี้หลาย ๆ คำถามแล้ว ผู้ใหญ่
เพิ่งสรุปว่า ถ้าเราทำดีกับผู้อื่น เขาก็รักและชอบเรา แต่ถ้าเรา
ทำไม่ดีกับเขา เขาก็เกลียดเรา ไม่ชอบเรา ไม่อยากคบหาสมาคม
กับเรา

พร้อมกันนั้นก็ตั้งคำถามใหม่ว่า “ใครเห็นด้วย ให้ยกมือขึ้น”
ถ้ามีเด็กไม่ยกมือ (ซึ่งไม่น่าจะมี) ผู้ใหญ่ต้องขอให้เขาอภิปราย

จากคำถามชุดแรก ผู้ใหญ่ก็สามารถโยงเข้ามาสู่ ๓
เรื่อง คือ

๑. ทานมีผลจริง

๒. การสวดเคราะห์มีผลจริง

๓. กฎแห่งกรรมมีจริง

ครั้นแล้วตั้งคำถามใหม่ เช่น

ง. “หนูรู้สึกอย่างไร ถ้ามีผู้ชมว่าหนูเขียนหนังสือสวยมาก”

สมาคมวิชาการศึกษา

อ. “หนูรู้สึกอย่างไร ถ้าหนูพินหน้าหัก แล้วถูกเพื่อน ๆ
ล้อว่าพินหลอ”

จ. “หนูรู้สึกอย่างไร ถ้าคุณแม่ซื้อของเล่นที่ถูกใจหนูมาให้”

ข. “หนูรู้สึกอย่างไร ถ้าคุณพ่อพาหนูไปฝึกว่ายน้ำตาม
ที่หนูปรารถนา”

คำถามเหล่านี้ จะกระตุ้นให้เด็ก ๆ ร่วมกันอภิปราย
ครั้นแล้วผู้ใหญ่ก็พึงสรุปในเชิงให้การอบรมสั่งสอนว่า
เราควรจะทำจุดดีจุดเด่นของผู้อื่น แล้วนำมายกย่องสรรเสริญ
เพื่อให้เขามีกำลังใจทำความดีต่อไป ไม่ควรสนใจปมด้อย
ของผู้อื่น แล้วนำมาล้อเลียนให้เขารู้สึกอับอายขายหน้า นั่นคือ
ให้พยายามจับถูกผู้อื่น อย่าพยายามจับผิดใคร ๆ ขณะเดียวกัน
ก็สอนให้เด็กรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

จากคำถามชุดนี้ ผู้ใหญ่ก็สามารถโยงเข้ามาสู่สัมมาทิฐิ
ได้ทั้งชุดแรกและชุดที่ ๒ คือ

สัมมาทิฐิในทางการศึกษา

๑. การบูชามีผลจริง

๒. มารดามีพระคุณจริง

๓. บิดามีพระคุณจริง

เมื่อเปลี่ยนประเด็นไปสู่องค์ธรรมใหม่ ผู้ใหญ่ก็นำ
การอภิปรายด้วยการใช้คำถามต่าง ๆ เช่น

ช. “หนูรู้สึกอย่างไร เมื่อเห็นคนตาบอดแต่กำเนิดหรือ
คนที่มีอวัยวะพิการ”

ฉ. “หนูรู้สึกอย่างไร เมื่อเห็นคนมีรูปร่างหน้าตาสวย
หรือหล่อ เห็นคนที่มีฐานะร่ำรวย เห็นคนขอทาน”

เมื่อเด็ก ๆ อภิปรายแสดงความคิดเห็นโดยทั่วกันแล้ว
ผู้ใหญ่อาจให้คำอธิบายว่า

“ตั้งแต่ตอนต้นเราได้อภิปรายกันแล้วว่า การทำดีย่อม
ได้ดี คนทำชั่วย่อมได้ชั่ว นั่นคือ หลักหรือกฎแห่งเหตุผล เรื่องราว
ทุกอย่างที่เกิดขึ้นล้วนเป็นผลที่มาจากเหตุทั้งสิ้น ซึ่งทางธรรม
เรียกว่า กฎแห่งกรรม”

สมาธิในวงการศึกษา

ครั้นแล้วถามย้าว่า

“ใครเชือกฏแห่งกรรมบ้าง ยกมือขึ้น” (ถ้าเด็กคนใด
ไม่ยกมือ ต้องขอให้อภิปราย)

ครั้นแล้วถามต่อไปว่า

ณ. การที่คนเราเกิดมาพิกลพิการหรือรูปสวยรวยทรัพย์
นั้น ล้วนเป็นผลทั้งสิ้นใช่ไหม ถ้าหนูคิดว่าใช่ อะไรเป็นเหตุ
ที่ทำให้เป็นเช่นนั้น

คำถามนี้ย่อมกระตุ้นให้เด็ก ๆ คิดหาทางอภิปรายกัน
อย่างกว้างขวาง ซึ่งผู้ใหญ่อาจจะช่วยเสริมข้อมูลในลักษณะ
ตั้งคำถามให้คิดบ้าง ซึ่งในที่สุดก็จะได้ข้อสรุปลงที่เรื่อง
กฏแห่งกรรม ครั้นแล้วผู้ใหญ่ก็เพิ่มคำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้
ในองค์ธรรมโลกนี้มี (ที่มา) จริง

ครั้นแล้วก็สามารถโยงไปสู่เรื่อง โลกหน้ามี (ที่ไป) จริง
ได้โดยง่าย

สัมมาทิฐิในทางการศึกษา

เมื่อเด็ก ๆ เข้าใจและยอมรับเรื่องโลกหน้ามีจริงแล้ว
ย่อมเข้าใจเรื่อง นรก-สวรรค์ ได้โดยง่าย และถ้ามีสื่อให้ดู
ประกอบคำอธิบายก็จะเข้าใจได้ง่ายขึ้นอีก และสามารถโยงไป
ถึงเรื่อง **โอปปาติกะ** ได้ทันที

เมื่อเด็ก ๆ เข้าใจองค์ธรรมทั้ง ๙ โดยปราศจากข้อ
กังขาแล้ว ย่อมโยงไปสู่องค์ธรรมข้อ ๑๐ คือ **พระพุทธเจ้ามีจริง**
ได้โดยไม่ยาก เพราะเด็ก ๆ ชาวพุทธทั้งหลายต่างก็เคยเห็น
พระพุทธรูป เห็นรูปพระพุทธเจ้า อีกทั้งเคยได้สวดมนต์บูชา
พระรัตนตรัยกันมาแล้วทั้งสิ้น

ทั้งหมดนี้ คือ วิธีการสอนให้เด็ก ๆ เข้าใจในภาคทฤษฎี
ต่อจากนี้ไปก็เป็นเรื่องที่คุณใหญ่จะต้องจัดให้เด็ก ๆ ได้ทำกิจกรรม
ต่าง ๆ ตามองค์ธรรมที่ได้อภิปรายมาแล้ว ในเรื่องที่สามารถ
นำมาปฏิบัติได้จริง เช่น การตักบาตร การทำสังคมสงเคราะห์
ไปทำบุญถวายภัตตาหารพระที่วัด การสวดมนต์และการเจริญ
สมาธิภาวนาเป็นกิจวัตรทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

สมาธิฐานในการศึกษา

การทำสมาธิภาวนานั้นจะช่วยพัฒนาปัญญาให้เด็กมีความเข้าใจองค์ธรรมที่ได้อภิปรายมาแล้วทั้งหมดลึกซึ้งยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันก็มีสติระมัดระวังตนให้รู้จักสำรวมกาย วาจา ใจให้ปลอดตัวแสดงพฤติกรรมชั่วติดตัวต่อไปในโลกหน้า

ถ้าผู้ใหญ่หมั่นเอาใจใส่เด็ก ๆ ในปกครองของตนให้ปฏิบัติตามองค์ธรรมต่าง ๆ ที่ตนได้อภิปราย แล้วนำไปปฏิบัติ เป็นกิจวัตรจนเป็นนิสัย ประกอบกับรับการบำเพ็ญสมาธิภาวนา ตั้งแต่เยาว์วัย จนเป็นนิสัย พวกเขาก็จะเติบโตขึ้นมาเป็นคนดี ที่โลกต้องการอย่างแน่นอน

สัมมาภาวนาในทางการศึกษา

หลักการปลูกฝังสมาธิ

หลักการปลูกฝังสัมมาทิฐิ

หลักการปลูกฝังสัมมาทิฐิที่จะก่อให้เกิดสัมฤทธิผลนั้น
อาจกล่าวสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

๑. ต้องไม่มีการบังคับแต่เป็นการฝึกให้คิดอย่างเป็น
กระบวนการ จากการเกิดความเข้าใจระดับต้นไปสู่ความเข้าใจ
ที่ลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นตามลำดับ จนกระทั่งใจใสสว่างเสมือนหนึ่ง
แสงเงินแสงทองผุดขึ้นมาฆ่ากิเลสที่แอบแฝงอยู่ในใจ

๒. ฝึกให้คิดอย่างมีเหตุผลโดยใช้วิธีอภิปรายตามที่ได้
กล่าวไว้ในตอนต้นแล้ว

การคิดอย่างมีเหตุผลนั้นมีอยู่ ๒ ด้าน คือ ด้านวัตถุ
และจิตใจ สำหรับการปลูกฝังสัมมาทิฐินี้ต้องเน้นด้านจิตใจ และ
ดำเนินตามหลักเกณฑ์กฎแห่งกรรม คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
เมื่อฝึกให้เด็กคิดโดยการอภิปรายกันอย่างกว้างขวางและ

สัมมาทิฐิในวงการศึกษา

ทั่วถึงแล้ว ผู้ใหญ่ต้องเป็นผู้สรุปประเด็นสำคัญให้เด็กเข้าใจ และจดบันทึกไว้ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

๓. ข้อมูลที่นำมาให้เด็กคิดหาเหตุผลนั้นต้องเรียงลำดับจากเรื่องง่ายไปหายาก จากเหตุผลตื้น ๆ ไปสู่เหตุผลที่ลึกซึ้ง เช่น การแบ่งปันอาหารการกิน การแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ ให้กันระหว่างญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูง ซึ่งมีได้ตัดคัดชัดเจน เช่นนี้จัดว่า เป็นการสร้างความรักใคร่กลมเกลียวระหว่างสมาชิกของหมู่คณะให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เป็นตัวอย่างของเหตุตื้น ๆ ซึ่งนำไปสู่ผลคือความสามัคคีระหว่างสมาชิกของหมู่คณะ อันเป็นจุดมุ่งหมายขององค์ธรรมแรกของสัมมาทิฐิ คือ **ทานมีผลจริง**

สำหรับการสละร่างกาย สละเงินทอง สละเวลาอันมีค่า เพื่อช่วยเหลือคนตกทุกข์ได้ยาก ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำได้ยากกว่า การแบ่งปัน เพราะนอกจากตนจะต้องมีความพร้อมแล้ว ยังจะต้องมีน้ำใจเสียสละอย่างสูงอีกด้วย นี่ก็เป็นตัวอย่าง

สัมมาทิฐิในทางการศึกษา

ของเหตุและผลที่ลึกซึ้งขึ้นอีกระดับหนึ่ง อันเป็นจุดมุ่งหมาย
ขององค์ธรรมที่ ๒ ของสัมมาทิฐิ คือ **การสงเคราะห์มีผลจริง**

อนึ่ง การบริจาคทรัพย์สินเพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา
ก็จัดเป็นเรื่องการสงเคราะห์ด้วย ซึ่งอานิสงค์ที่ผู้บริจาค
จะได้รับก็คือ ความปลื้มปิติใจ ที่จัดเป็นเรื่องบุญกุศล ซึ่ง
อาจเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ง่ายสำหรับผู้ที่คุ้นอยู่กับการสร้าง
บุญกุศล

มีผู้คนไม่น้อยที่นอกจากจะชอบทำสังคมสงเคราะห์และ
ศาสนาสงเคราะห์แล้ว ยังชอบชวนผู้อื่นมาร่วมกิจกรรมสงเคราะห์
เพื่อสร้างบุญกุศลเช่นเดียวกับตนอีกด้วย ต้องถือว่าบุคคล
ประเภทนี้มีน้ำใจสูงส่งอย่างยิ่ง เพราะมีบทบาทในการพัฒนา
สังคมให้เกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน สมควรได้รับการยกย่องจาก
สังคม เป็นจุดมุ่งหมายขององค์ธรรมที่ ๓ ของสัมมาทิฐิคือ
การบูชายกย่องมีผลจริง

สัมมาทิฐิในวงการศึกษา

เมื่อเด็กมีความเข้าใจเรื่อง **ทานมีผลจริง การสงเคราะห์**
มีผลจริง และการบูชายกย่องมีผลจริง ครูก็ควรสรุปโดยโยง
เข้ามาสู่องค์ธรรมที่ ๔ ของสัมมาทิฐิ คือ **ทำดีได้ดี ทำชั่วได้**
ชั่วหรือกฎแห่งกรรม พร้อมทั้งน้อมนำให้เด็กตั้งมโนปณิธาน
ที่จะยึดเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตตลอดไป ด้วยเชื่อมั่นว่านอกจาก
เป็นการทำดีแล้วยังเป็นการสร้างบุญกุศลที่จะนำความสุข
ความเจริญมาสู่ชีวิตตนอีกด้วย

ส่วนข้อมูลที่จะนำมาให้เด็กคิดหาเหตุผลสำหรับเรื่อง
โลกนี้และโลกหน้านั้น ผู้ใหญ่อาจจะชี้引导孩子คิดตามก็ได้ว่า
ขณะที่คนเราโกรธหน้าตาจะไม่สวยเลย ดังนั้นคนที่มិនิสัย
หงุดหงิด โกรธง่าย โกรธบ่อย ๆ โกรธทั้งวัน หน้าตาก็จะไม่
สวยทั้งวัน ถ้าโกรธทั้งปีก็จะไม่สวยทั้งปี ดังนั้นคนที่มักโกรธ
จนเป็นนิสัยหน้าตาของเขาก็จะไม่สวยตลอดชีวิต พร้อมกันนั้น
นิสัยมักโกรธก็จะติดตัวเขาข้ามชาติไปอีกด้วย

สัมมาทิฐิในวงการศึกษา

ในทำนองกลับกันคนที่มีอารมณ์ดีไม่โกรธง่าย เมื่อถูก
ผู้อื่นล่วงเกินก็ไม่โกรธยอมให้อภัย คนประเภทนี้ย่อมมีหน้าตา
แจ่มชื่น เบิกบาน ยิ้มแย้มแจ่มใส สดชื่นสวยงาม แม้หน้าตา
จะไม่ได้สวยมากนัก แต่ก็สวยกว่า น้ามอง น่าเข้าใกล้กว่าคน
มักโกรธทั้งวัน คนที่อารมณ์ดีเป็นนิสัย นิสัยนี้จะติดตัวเขา
ข้ามชาติไปอีกด้วย

จากข้อมูลที่ยกมานี้ ผู้ใหญ่พึงสรุปให้เด็กเห็นว่านิสัยทั้ง
ดีและไม่ดี จะติดตัวคนเราตลอดไปทุกภพทุกชาติ ดังนั้น ถ้าเรา
มีนิสัยไม่ดีจำเป็นต้องแก้ไขและกำจัดให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้เพราะ
นิสัยคือต้นเหตุแห่งการกระทำต่าง ๆ หรือกรรมของเรา **ถ้าเรา**
มีนิสัยไม่ดี **เราก็มักจะทำกรรมชั่ว**หรือเรียกว่า**บาป** และบาปนี้ก็
จะติดตัวเราไปตลอดเช่นเดียวกับนิสัย トラบใดที่เราทำบาป
หรือทำชั่ว เราก็จะได้ชั่วหรือได้ทุกข์ หากความสุขไม่ได้ **แต่ถ้า**
เรามีนิสัยดี **เราก็จะชอบทำกรรมดี** หรือเรียกว่า**บุญ** และบุญนี้

สัมมาทิฐิในวงการศึกษ

ก็จะติดตัวเราไปตลอดเช่นเดียวกับนิสัย トラบใดที่เราทำบุญ หรือทำดี เราก็จะได้ดีหรือมีความสุขเสมอ

จากบทสรุปตรงนี้ ครูก็จะสามารถโยงมาสู่เรื่องกฎแห่งกรรม เรื่องโลกนี้มี(ที่มา) จริง และโลกหน้า(มีที่ไป) จริง ให้เด็กเข้าใจได้โดยง่าย

เกี่ยวกับข้อมูลที่จะนำมาให้เด็กคิดหาเหตุผลเกี่ยวกับ พระคุณของมารดาบิดานั้น ครูควรระมัดระวังการตั้งคำถาม ที่จะนำไปสู่การอภิปรายเพื่อให้ได้คำตอบในเชิงบวก ทั้งนี้ เพราะเด็กแต่ละคนมาจากสภาพครอบครัวตลอดจนคุณสมบัติ ฐานะทางเศรษฐกิจและฐานะทางสังคมของพ่อแม่ที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะทำให้เด็กมีทัศนคติต่อพ่อแม่ของตนแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามครูจะต้องควบคุมการอภิปรายของเด็กให้อยู่ในขอบเขตที่ว่า พ่อแม่ทุกคนมีพระคุณต่อบุตรและพระคุณที่สำคัญ มีอยู่ ๓ ประการ คือ

สัมมาทิฐิในทางการศึกษา

๑. เป็นผู้ให้ชีวิตลูก

๒. เป็นต้นแบบกายมโนหทัยให้ลูก

๓. เลี้ยงดูบุตรด้วยความรักและปรารถนาดีต่อ
ลูกโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ

นอกจากความกตัญญูรู้คุณ หากมีเด็กคนใดแสดง
ความคิดเห็นในเชิงลบต่อพ่อแม่ ครูจะต้องพยายามพลิก
ความคิดเห็นของเขาให้เป็นเชิงบวกโดยเร็ว เช่น ถ้าเด็กบางคน
กล่าวว่าไม่รักแม่เพราะแม่ชอบทุบตีเขา ครูก็ต้องรับถามให้เข
าคิดหาสาเหตุที่ถูกแม่ทุบตีทันที เพื่อให้เขาคิดหาความผิด
ความบกพร่อง หรือความเลวร้ายของตน แล้วปรับปรุงแก้ไข
ตนเองให้ดีขึ้นเพื่อจะได้ไม่ถูกแม่ทำโทษอีก พร้อมกันนั้น ก็ต้อง
ตอกย้ำเรื่องพระคุณของพ่อแม่ทั้ง ๓ ประการ ดังกล่าวแล้ว
พร้อมทั้งสอนให้เด็กแสดงความกตัญญูรู้คุณ ด้วยการกราบไหว้
พ่อแม่ก่อนเข้านอนทุกคืน ก่อนไปโรงเรียนและเมื่อกลับถึงบ้าน
ทุกวัน ย่อมจะช่วยให้เขามีทัศนคติที่ดีต่อแม่

สัมมาปฏิบัติในการศึกษา

สำหรับองค์ธรรมข้อ ๙ และ ๑๐ ของสัมมาทิฐิซึ่งได้อธิบายไว้ในตอนต้นแล้ว คงเป็นเรื่องเข้าใจง่ายจึงไม่จำเป็นต้องกล่าวซ้ำอีก

๔. ปัจจัยส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลของการอบรม การปลูกฝังสัมมาทิฐิจะเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริงนั้น ต้องประกอบด้วยองค์ ๓ คือ

๑) เด็ก ๆ ที่รับการอบรมมีอารมณ์ดี ปัจจัยที่จะทำให้คนเรามีอารมณ์ดีอาจมีหลายประการ เช่น ร่างกายแข็งแรงไม่ป่วยไข้ ไม่หิวโหย ไม่ถูกบังคับขู่เข็ญ และการมีโอกาสทำสมาธิก่อนรับการอบรมก็จะช่วยให้อารมณ์ดี

๒) สิ่งแวดล้อมดี ซึ่งประกอบด้วยองค์ ๓ คือ

๒.๑ สถานที่อบรมสะอาด

๒.๒ สถานที่อบรมและผู้เข้ารับการอบรมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยปราศจากเสียงอึกทึกครึกโครม

สัมมาทิฐิในวงการศึกษา

๒.๓ ครูหรือวิทยากรผู้ให้การอบรมมีพฤติกรรม สุภาพเรียบร้อย

๓) มีวินัยเรื่องเวลา หมายถึงการดำเนินการ
อบรมเป็นไปตามเวลาที่กำหนด คือเริ่มตรงเวลาและเลิกตรงเวลา

๕. ครูหรือวิทยากรผู้ให้การอบรม ต้องปฏิบัติตนเป็นผู้
มีสัมมาทิฐิ เป็นแบบอย่างให้เด็กที่เข้ารับการอบรมได้ตลอด
เวลา เช่น ชอบทำงาน ชอบเสียสละ ชอบยกย่องคนดี มีอารมณ์
ดีเสมอ ไม่ว่าร้ายและให้อภัยผู้ที่ทำผิดพลาด ฯลฯ

สัมมาทิฐิในวงการศึกษา

